

Βήματα για τη δημιουργία πλαγιότιτλων

Ο πλαγιότιτλος έχει ως βάση τη θεματική περίοδο της παραγράφου. Ωστόσο **δεν αποτελεί μηχανική αναπαραγωγή της**, αλλά απόδοση **του συνολικού νοήματος** της παραγράφου, το οποίο δεν εξαντλείται πάντοτε στη θεματική περίοδο. Για αυτό :

ΒΗΜΑ 1^ο : Το θέμα Εντοπίζουμε τη θεματική περίοδο και με βάση αυτή σημειώνουμε το θέμα της παραγράφου. Αν δεν υπάρχει θεματική περίοδος, τότε προσπαθούμε να την εννοήσουμε / αποδώσουμε.

ΒΗΜΑ 2^ο : Οι σημαντικές λεπτομέρειες Ανιχνεύουμε τη μέθοδο ανάπτυξης και τις **φράσεις-κλειδιά** που συμπληρώνουν το θέμα της παραγράφου.

- Αν χρησιμοποιείται μόνο μια μέθοδος ανάπτυξης, ο πλαγιότιτλος προκύπτει από τη θεματική περίοδο.
- Αν χρησιμοποιούνται περισσότερες από μια μέθοδοι ανάπτυξης (συνδυασμός μεθόδων), είναι πιθανό να υπάρχουν περισσότερες από μία βασικές ιδέες. Στην περίπτωση αυτή ο πλαγιότιτλος συνδυάζει πληροφορίες όχι μόνο από τη θεματική περίοδο, αλλά και από τα σχόλια.

ΒΗΜΑ 3^ο : Ο πλαγιότιτλος Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω (θέμα + σημαντικές λεπτομέρειες) δημιουργούμε έναν τίτλο που αποδίδει το **συνολικό νόημα** της παραγράφου με λόγο :

- **σύντομο** (έως 10 λέξεις)
- **λιτό** (χωρίς προσδιορισμούς)
- **πυκνό** (πολλά νοήματα με λίγες λέξεις)
- **ελλιπτικό** (απουσία όσων βασικών όρων μπορούν να εννοηθούν, π.χ. του ρήματος).

Παράδειγμα 1 : Ο πλαγιότιτλος προκύπτει ολοκληρωτικά από τη θεματική περίοδο

Παράγραφος		Δημιουργία πλαγιότιτλου
------------	--	-------------------------

<i>Ως reality shows</i> προσδιορίζονται οι εκπομπές που στηρίζονται σε μια ατομική αφήγηση κατά προτίμηση “δυστυχισμένης” ζωής και οι οποίες αποτελούν ένα σύμπτωμα ή και ένα λογικό επακόλουθο τηλεοπτικών και κοινωνικών συνθηκών.	Θεματική περίοδος	Το θέμα της παραγράφου διακρίνεται καθαρά στη θεματική πρόταση, αφαιρώντας τα επουσιώδη. Πιο συγκεκριμένα τα reality show παρουσιάζονται ως επακόλουθο των τηλεοπτικών και κοινωνικών συνθηκών.
Οι εκπομπές αυτές συνδέονται με βασικές αλλαγές της εποχής μας που έχουν επέλθει στο τηλεοπτικό τοπίο, από το ‘80 κι έπειτα - εισβολή της ιδιωτικής τηλεόρασης και σκληρός ανταγωνισμός ανάμεσα στα κανάλια, κατίσχυση του καταναγκασμού της ακροαματικότητας και ακραία επιδίωξη της υψηλής τηλεθέασης, εξάπλωση του νόμου της αγοράς - και είναι απότοκες ευρύτερων κοινωνικοπολιτισμικών αλλαγών: υποβάθμιση της πολιτικής, κρίση του κράτους πρόνοιας, ιδεολογία ενός συνεχώς εντεινόμενου ατομικισμού.	Σχόλια	Στα σχόλια αναλύεται το θέμα με τη μέθοδο αιτίου – αποτελέσματος και τη χρήση φράσεων – κλειδιών οι οποίες δεν προσθέτουν επιπλέον σημαντικές πληροφορίες, αλλά απλώς εξηγούν τη θεματική περίοδο. Έτσι, ο πλαγιότιτλος αυτής της παραγράφου προκύπτει κατά κύριο λόγο από τη θεματική περίοδο .
Πλαγιότιτλος : «Τα reality shows ως δημιούργημα τηλεοπτικών και κοινωνικών αλλαγών».		

Παράδειγμα 2: Ο πλαγιότιτλος προκύπτει από τη θεματική περίοδο και τα σχόλια

Παράγραφος		Δημιουργία πλαγιότιτλου
Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η τηλεργασία μπορεί να οριστεί ως η μορφή εργασίας που εκτελείται από ένα άτομο κυρίως ή σε ένα σημαντικό μέρος της, σε τοποθεσίες εκτός του παραδοσιακού εργασιακού χώρου, για έναν εργοδότη ή πελάτη, και η οποία περιλαμβάνει τη χρήση των τηλεπικοινωνιών και προηγμένων τεχνολογιών πληροφόρησης ως ένα ουσιαστικό και κεντρικό χαρακτηριστικό της εργασίας. Οι δύο βασικοί τρόποι τηλεργασίας είναι είτε κάποιος να είναι υπάλληλος σε έναν εργοδότη είτε ελεύθερος επαγγελματίας. Στην πρώτη περίπτωση, ο εργαζόμενος είναι μόνιμα συνδεδεμένος με το δίκτυο των εργοδοτών, η εργασιακή του ζωή είναι πολύ περισσότερο ελεγχόμενη μέσω της τεχνολογίας και έχει πολύ λιγότερη ευελιξία ως προς τον τρόπο που θα	Θεματική περίοδος .	Η θεματική πρόταση εμπεριέχει τον ορισμό της τηλεργασίας που είναι το θέμα της παραγράφου. (μέθοδος ανάπτυξης : ορισμός).
	Σχόλια	Στα σχόλια αναλύεται η έννοια της τηλεργασίας με διαφορετική μέθοδο ανάπτυξης, τη διαίρεση (<i>δύο βασικοί τρόποι, υπάλληλος, ελεύθερος επαγγελματίας</i>). Επομένως με βάση τους δύο διαφορετικούς τρόπους ανάπτυξης, η παράγραφος συγκροτείται από δύο υποθέματα (ορισμός – τρόποι) που πρέπει να ενταχθούν στον πλαγιότιτλο.

οργανώσει τον εργάσιμο χρόνο του. Στη δεύτερη περίπτωση, ο εργαζόμενος είναι πολύ περισσότερο ελεύθερος να καθορίσει τον ρυθμό εργασίας του εκτελώντας την εργασία του στον προσωπικό του υπολογιστή και συνδεδεμένος μόνο, όταν είναι απαραίτητο, με το δίκτυο της επιχείρησης, το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά επαγγέλματα. (απόσπασμα από το κείμενο των Πανελλαδικών εξετάσεων Β' Λυκείου, 2000) .		
Πλαγιότιτλος	«Ορισμός και μορφές της τηλεργασίας».	

Πλαγιότιτλος και περίληψη

Αν και οι πλαγιότιτλοι αποτελούν σημαντικό εργαλείο για τη σύνθεση της περίληψης δεν είναι πάντοτε επαρκείς. Κάποιες φορές αποδίδουν με επάρκεια τις πληροφορίες της παραγράφου που θα ενσωματωθούν στην περίληψη (παράδειγμα 1). Άλλοτε πάλι, ιδιαίτερα στην περίπτωση των εκτενών παραγράφων που αναπτύσσονται με συνδυασμό μεθόδων, δεν είναι δυνατόν να συμπεριλάβει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που απαιτεί η περιληπτική απόδοση του κειμένου (παράδειγμα 2). Σε αυτή την περίπτωση - που είναι και η πιο συχνή - για τη σύνθεση της περίληψης πρέπει να στηριχτούμε σε αναλυτικότερες σημειώσεις (δες βήματα για τη σύνθεση της περίληψης).

ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Άσκηση 1 Ο πλαγιότιτλος είναι ο τίτλος ενός τμήματος του κειμένου (π.χ. μιας παραγράφου) που με με ελλειπτικό και λιτό λόγο αποδίδει το νόημα του συγκεκριμένου αποσπάσματος και τίθεται δίπλα σε αυτό, στο περιθώριο της σελίδας. Για καθεμία από τις παρακάτω παραγράφους να δώσετε έναν πλαγιότιτλο :

Α. Ποιοι είναι αυτοί οι απλοί κανόνες; Η διασταύρωση των ειδήσεων. Η συνείδηση της ευθύνης απέναντι στο κοινό και την κοινωνία. Η περίσκεψη. Η μη δημοσίευση ακόμη και διασταυρωμένων πληροφοριών για πρόσωπα χωρίς και τη δική τους άποψη. Η αποφυγή κάθε υπερβολής. Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα. Η αντίληψη ότι ο δημοσιογράφος δεν πρέπει να συγχέει τον ρόλο του με εκείνον του αστυνομικού και του δικαστή. Η δημόσια αναγνώριση του λάθους και η αποκατάσταση κάθε αδικημένου. Πολλά από αυτά περιλαμβάνονται και στα δικά μας κείμενα δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Προβλέπονται και κυρώσεις. Όμως οι παρεκτροπές είναι πολλές, καθημερινές, προκλητικές.

Και

επικίνδυνες.

Β. Όταν μιλάμε για αντικειμενικότητα, υπονοούμε ότι η είδηση μας δίνει την εικόνα της πραγματικότητας, έτσι όπως είναι, και ότι η εφημερίδα, που είναι γεμάτη ειδήσεις, είναι η **σφαιρική** εικόνα της πραγματικότητας στο σύνολό της. Όμως, αν εκείνη την ημέρα δημοσίευσε την είδηση του ανθρώπου που χτύπησε το σκύλο, αλλά αγνόησε την είδηση του παιδιού που έπεσε απ' το ποδήλατο - και είναι μοιραίο, γιατί μια εφημερίδα δεν μπορεί να περιλάβει το σύμπαν-, η εφημερίδα αντικατόπτρισε τον τρόπο επιλογής, μέσα από το σύμπαν, των πραγμάτων που, κατά τη γνώμη των δημοσιογράφων της, αποτελούν την πραγματικότητα. Αυτό βέβαια δεν είναι κακό, είναι ανθρώπινο και λογικό. Αρκεί να μην το κρύβουμε απ' το κοινό. Ο μύθος της αντικειμενικότητας του το κρύβει, και καμιά φορά το κρύβει και από το δημοσιογράφο. Από αυτή την άποψη είναι μια εκδήλωση ψευδοϊδεολογίας.

Γ. Όμως η κρίση του τύπου έχει και εσωτερικές αιτίες, που οφείλονται κυρίως στην απώλεια της αξιοπιστίας του. Κατ' αρχήν γιατί, όπως είδαμε, ο τύπος ανήκει σε βιομηχανικούς ομίλους που ελέγχουν την οικονομική εξουσία και είναι συνένοχοι με την πολιτική εξουσία. Και, επίσης, γιατί η μεροληψία, η έλλειψη αντικειμενικότητας, τα ψέματα, η χειραγώγηση και ακόμα, πολύ απλά, τα «φτιαγμένα» ρεπορτάζ αυξάνουν συνεχώς.[...] Οι όλο και πιο στενές σχέσεις με την οικονομική και πολιτική εξουσία, έχουν προκαλέσει πολύ μεγάλη κάμψη της αξιοπιστίας των μέσων και αποκαλύπτουν ένα ανησυχητικό δημοκρατικό έλλειμμα. Κυριαρχεί η δημοσιογραφία

της ευμένειας, ενώ η κριτική δημοσιογραφία υποχωρεί. Πρέπει, μάλιστα, να αναρωτηθούμε αν, την ώρα της παγκοσμιοποίησης και των τεράστιων ομίλων των μέσων ενημέρωσης, η έννοια του ελεύθερου τύπου δεν κινδυνεύει να εξαφανιστεί.

Δ. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που συμβαίνει να μας ξαφνιάζουν οι ειδικοί με την παχυλή τους **αμάθεια** ως προς τα θέματα της γενικής καλλιέργειας. Η ποίηση, η πεζογραφία, το θέατρο, η ζωγραφική, ολόκληρη μ' ένα λόγο η τέχνη, και η φιλοσοφία, στις αδρές της τουλάχιστον γραμμές, και η ιστορία, κατά γενικό σχήμα επίσης, δεν ανήκουν μόνο στην ειδίκευση, αλλά και στη γενική καλλιέργεια. Ένας ειδικός αφιλοσόφητος, ανιστόρητος, ανίκανος να γευθεί τις εξαισίες απολαύσεις της υψηλής καλλιτεχνικής δημιουργίας, ένας επαγγελματίας ειδικός, ακόμη και αν είναι από τη φύση του ο καλύτερος άνθρωπος του κόσμου, μεταμορφώνεται πολύ εύκολα σε πρόσωπο περιορισμένης ευθύνης, σε ένα εργαλείο χρήσιμο στη μια περίπτωση και βλαβερό, όχι άχρηστο μόνο, σε όλες τις άλλες περιστάσεις. Η μονομέρεια είναι μια αρρώστια και ένας κίνδυνος και θανάσιμος κίνδυνος.

Ε. Πέρα απ' το ότι τα μαθηματικά είναι μια αληθινά δημιουργική δραστηριότητα, τι είναι αυτό που κάνει τους ανθρώπους να ασχολούνται μαζί τους; Το πιο φανερό, αν και όχι αναγκαστικά το σημαντικότερο, κίνητρο της μαθηματικής έρευνας είναι η αναζήτηση απαντήσεων στα προβλήματα που θέτουν άμεσα οι κοινωνικές ανάγκες. Το εμπόριο και η οικονομία, η ναυσιπλοΐα, το χτίσιμο των φραγμάτων, των γεφυριών, ο σχεδιασμός των οχυρωματικών έργων και των πολεμικών μέσων και πολλές άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες περιλαμβάνουν προβλήματα που η καλύτερη λύση τους βρίσκεται στα μαθηματικά. Ειδικά για τη δική μας εποχή των μηχανών, τα μαθηματικά είναι ένα πραγματικά ένα καθολικό εργαλείο.

Στ. Στη λογοτεχνία οι ανάπηροι απεικονίζονται συνήθως αρνητικά. Η φυσική αναπηρία, η χρόνια αρρώστια ή οποιοδήποτε άλλο εξωτερικό **ελάττωμα** έχουν καταντήσει σύμβολα εσωτερικού μειονεκτήματος. Η χρήση του εξωτερικού παρουσιαστικού ως καθρέπτη του εσωτερικού κόσμου είναι ένα παμπάλαιο και καθιερωμένο λογοτεχνικό τέχνασμα. Μερικοί συγγραφείς, τονίζοντας τη σχέση μεταξύ ασχήμιας, **αναπηρίας** και βίας, θεωρούν ότι μια τέτοια απεικόνιση είναι αποτέλεσμα βαθιά ριζωμένων ψυχολογικών φόβων. Συχνά υποστηρίζουν ότι τα πρόσωπα με ειδικές ανάγκες υπενθυμίζουν τη ζωώδη καταγωγή των ανθρώπων ή τις δικές τους ατέλειες.

Ζ. Όμως, τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί και των δύο πρώτων βαθμίδων θεωρούν ότι το ισχύον σύστημα **αξιολόγησης** δεν αντανακλά την πραγματική εικόνα του μαθητή. Η πλειοψηφία των δασκάλων και καθηγητών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι το ισχύον σύστημα αξιολόγησης και βαθμολογίας είναι αναξιόπιστο και «καλλιεργεί την ψύχωση του καλού βαθμού», η οποία εντοπίζεται στους γονείς και καλλιεργείται στους μαθητές από το σπίτι. Με αυτόν τον τρόπο το

σύστημα βαθμολόγησης ενισχύει τον ανταγωνισμό στο σχολείο μεταξύ των μαθητών με αποτέλεσμα να ενισχύονται οι πιέσεις στους μαθητές. Μάλιστα, το άγχος για τον καλό βαθμό δημιουργεί στους μαθητές και άλλου τύπου –πλην της βαθμοθηρίας– ακραίες καταστάσεις.

Η. Η θεωρία του Μαρξ περί αλλοτρίωσης της εργασίας, όπου όσο δεν ορίζουμε το αποτέλεσμα της δουλειάς μας τόσο πιο ξένη αισθανόμαστε αυτήν τη δραστηριότητα και αναζητάμε την ανθρώπινη εκπλήρωση σε ζωώδεις διαδικασίες, μοιάζει να αντιστρέφεται ειρωνικά από τους σύγχρονους αλκοολικούς της εργασίας, που αισθάνονται ολοκληρωμένοι άνθρωποι μόνο στο κουβούκλιο του γραφείου τους, μόνο με το λαπ-τοπ και το κινητό στο χέρι. Επομένως, η επιμήκυνση των εργάσιμων ωρών δεν θεωρείται αβαρία, αλλά απόδειξη ότι ο εργαζόμενος είναι απαραίτητος και περιζήτητος. Οι εργασιακά ανασφαλείς πρέπει επίσης να δουλέψουν περισσότερο, για να αποδείξουν ότι τους χρειάζονται, με αποτέλεσμα να διαιωνίζεται ο φαύλος κύκλος, στο πλαίσιο του οποίου κανένας δεν τολμάει να πάει σπίτι του πριν συμπληρώσει 12ωρο και ανακαλύψει με τρόπο ότι τα αφεντικά μπορούν μια χαρά και χωρίς αυτούς.

Θ. Το σχολείο εντατικοποιεί προετοιμάζοντας για την εντατικοποίηση που περιμένει τους ανθρώπους στην αγορά εργασίας. Το σύστημα αυτό, όμως, είναι καταδικασμένο να αποτύχει, γιατί προετοιμάζει τα παιδιά μόνο σαν άτομα, τα οποία έχουν να εργαστούν στη ζωή τους, παραβλέποντας το γεγονός ότι αυτό που ουσιαστικά έχουν να κάνουν είναι να ζήσουν. Υπάρχουν μαθήματα που δεν σχετίζονται άμεσα με τη μεταφορά μιας συγκεκριμένης γνώσης, δεν προετοιμάζουν για την αγορά εργασίας, προετοιμάζουν, όμως, για τη ζωή. Αυτά τα μαθήματα, όμως, είναι στο περιθώριο του σχολικού προγράμματος. Στα μάτια των παιδιών οι γνώσεις του σχολείου έχουν μεγάλη απόσταση από την καθημερινή ζωή και αυτό είναι αποτυχία του εκπαιδευτικού συστήματος

Ι. Πού είναι οι θεατρικές παραστάσεις που θα έπρεπε να αποτελούν μόνιμο **μέλημα** κάθε σχολείου; (εξαιρέσεις που υπάρχουν επιβεβαιώνουν τον κανόνα). Πού είναι οι μαθητικοί θίασοι; Πόσα σχολεία, και δεν εννοώ εδώ μερικά εξειδικευμένα (μουσικά) σχολεία, έχουν να επιδείξουν **αξιόλογες** μαθητικές χορωδίες ή ορχήστρες; Τι εργαστήρια καλλιτεχνικών διαθέτουν τα σχολεία; Πόσα σχολεία έχουν οργανώσει εκθέσεις με έργα μαθητών; Πόσο ενθαρρύνονται ή καθοδηγούνται σωστά ταλέντα στη μουσική ή τη ζωγραφική που θα μπορούσαν να διαπρέψουν με κατάλληλη καθοδήγηση και σωστό επαγγελματικό προσανατολισμό;